

ISTORIA CULTURII, MUZEOGRAFIE

COMUNITATEA ELENĂ DE LA FLORICA, 1949-1999

REMUS PETRE CÂRSTEA

În ziua de 3 februarie a anului 1948, la Conferința internațională a tinerilor din țările Cominformului, se decide acordarea dreptului de azil tuturor copiilor greci aflați în zonele deosebit de expuse din teatrele de război ale conflictului civil grec, început în toamna anului 1944 și terminat, din punct de vedere militar, în vara anului 1949. Pacea a fost încheiată oficial abia în luna iulie a anului 1962. Grație acestui acord, în România au ajuns 3.801 copii (I, p. 468). Potrivit unor acorduri încă necunoscute mie, trec granița în țările „democrațiilor populare“ un număr estimabil între 50.000 și 100.000 de refugiați politici și militari, cetățeni eleni.

Acesta este exodul organizat al unei întregi generații a Greciei, generația păcii-capcană și a victoriilor pierdute. În luptele din timpul celui de-al doilea război mondial (1941-1944) și din timpul războiului civil (1944-1949), Grecia și-a jertfit 600.000 de fii și fiice, 10% din populație, ca să rămână cea mai veche democrație din lume. Armata de eliberare a Greciei, EAM, număra 1.600.000 de membri în luna august a anului 1944, cu două luni înainte de a învinge regimul și trupele de ocupație ale Axei. Insuccesul acestei mișcări de eliberare se datorește însă, atât imperialismului britanic, cât și lipsei de ajutor din partea Uniunii Sovietice și a statelor care susțineau doctrinele marxiste și se aflau în sfera de influență politică și militară sovietică. Înfrângerea trupelor care aminteau de cleftii anilor luptei antiotomane de la începutul secolului al XIX-lea și care reprezentau cea mai largă organizație populară din istoria Greciei înseamnă aplicarea, în munții Greciei, a strategiei politice și militare a armatei roșii. Gherila și justiția tradițională elenă a fost ucisă de cortina de fier (III, prefață).

După exproprierea familiei Brătianu, domeniul și localitatea Florica au devenit, prin prisma subiectului pe care îl abordam, cel mai important centru de primire, refacere și de integrare a azilanților greci, fie ei politici, fie civili sau militari. Anterior, pe viitorul amplasament al stadionului „Dacia“ s-au construit în perioada cuprinsă între lunile iunie și octombrie ale anului 1948 aproximativ

40 de barăci (40m/8m, pereți din placaj, dubli, necompartimentate). Construcțiile au fost executate de 200-300 de muncitori aduși din diferite părți ale țării. Lagărul era izolat de restul localității, accesul localnicilor era interzis în incinta formată de barăcile menționate. Potrivit altei surse, lagărul a fost construit pentru armata română, dar armata a fost dislocată la Craiova în momentul în care au venit azilanții.

În luna aprilie sosesc în jur de 10.000 de persoane. Toamna, în septembrie-octombrie, plecând din Albania, vasul de pasageri „Transilvania” va face două-trei curse către Constanța. Pe calea ferată, gara Florica a fost stație terminus a acestui drum de bejanie. În jurul gării s-au amenajat clădiri-birouri pentru înregistrare și administrație, clădiri pentru cantină și carantină, magazii și un punct sanitar propriu, în această primă perioadă au transformat în spital vila „Căpșunica”.

În anul 1953, la Florica, devenită acum Ștefănești-Colonie, erau aproximativ 8.000 de azilanți greci: civili de diferite vârste, singuri sau cu familii constituite în urma încercărilor reușite de întregire a familiilor și invalizi de diferite grade. Tot în anul 1953 a fost terminată construcția blocurilor de locuințe de către trustul nr. 6 Construcții din Craiova, dar rămân încă nedemolate barăcile cantină, sala de spectacole și cofetăria. În anul 1954 a fost amenajat parcul, după ce în toamna anului 1952 a fost montat pe soclu bustul lui Nicos Beloianis.

Activitatea de integrare a azilanților greci consta în derularea unor programe de asistență medicală, școlară și profesională. Cei până la vârsta de 40 de ani învățau limba română și urmau clasele ciclului de învățământ primar și gimnazial în sălile școlii cu pensiune, construită pentru ei, actuala școală generală „Vintilă I.C. Brătianu”. Ulterior, ca să se poată integra social și ca să devină independenți din punct de vedere financiar, trebuiau să urmeze cursurile (confecții textile, marochinărie și încălțăminte), organizată într-o secție a Cooperativei „Flamura Roșie”-„Progresul”, -2- Comunitatea elenă de la Florica amplasată lângă cartierul construit, în zona unde se află astăzi blocurile de locuințe nr. 20, 21, 22. La Topoloveni, era organizată pentru ei o școală de șoferi și de tractoriști și, chiar lângă casă, învățau agricultura în cadrul fermei „Tudor Vladimirescu”, fosta Stațiune de cercetări zootehnice „Florica”, proprietate a familiei Brătianu. Din anul 1955, tinerii, după absolvirea celui de-al doilea an de școală profesională sau treapta a doua de liceu, puteau obține diploma de calificare, iar din anul al patrulea de școală profesională, drept de înscriere în învățământul superior. În luna octombrie a anului 1950, în Bulgaria, după cel de-al treilea congres al Partidului Comunist Grec, forum ținut în București, 1.500 de luptători ai EAM au fost executați după ce au fost condamnați ca trădători, titoiști și monarhiști (I, p. 531). Nu se cunosc însă urmările acestei epurări asupra comunității elene de la Florica.

Rațiuni orientate de numărul mic de locuri de muncă din județul Argeș din acea perioadă au determinat dispersarea unui număr mare de azilanți asimilați către alte zone din țară, începând cu sfârșitul anului 1952 și până în luna august a anului 1954. La Florica au rămas doar aceia care au întemeiat familii mixte și care își găsiseră deja loc de muncă în județul Argeș. Vă prezint, în continuare, câteva din locurile unde au fost răspândiți și locul de muncă unde au fost repartizați: Covasna - fabrica de confecții, Călan, Reșița - combinatul siderurgic, Oradea. Cei loviți de cecitate sau cu handicap locomotor au fost transferați la Vâlcele și Sfântu Gheorghe, la Sfântu Gheorghe s-a mutat și o secție a cooperativei „Flamura Roșie“. Tot în luna august a anului 1954, birourile comunității elene, „Kinotitas“, au fost mutate la București, întâi pe Strada Orlando nr. 9-11, apoi pe Strada Ana Ipătescu nr. 29, casa lui Henri Coandă. În prima decadă a lunii iunie din anul 1956 au sosit la Florica, devenită, Ștefănești-Blocuri sau Ștefănești-Colonie, câteva familii, în jur de 40 de azilanți politici antidogmatici, nestalinisti, îndepărtați din București în urma plenarei P.C.G., ținută după congresul al XX al P.C.U.S.

Tot în anul 1956 s-au stabilit la Florica peste 50 de tineri greci, absolvenți angajați în întreprinderi din județul Argeș. Ei au locuit în blocurile nr. 7, 10, 11, 13, majoritatea erau nefamiliști. După dispersarea celui mai mare număr de azilanți greci, blocurile de locuințe au fost închiriate de U.P.A. Colibași (uzina de piese auto n.n.) din anul 1954 (viitoarea Uzina de autoturisme Pitești, actualmente S.C. „Dacia-Renault“ S.A. Mioveni) și până în anul 1956 erau aproximativ 3.000 de muncitori de naționalitate română stabiliți în blocurile construite pentru azilanți în anul 1957, comunitatea elenă de aici sporește prin sosirea a cca. 50 de persoane refugiate din insula Ikaria, foști membri ELAS-EAM, ajunși la Constanța cu o ambarcațiune condusă de armatorul Barbakostas, membru P.C.G. Au locuit la Florica în blocul nr. 7, 8, 10, 12 (4-5 persoane). Proclamarea sfârșitului războiului civil grec în luna iulie a anului 1962 de către guvernul grec nu va schimba viața comunității de la Florica. Abia după anul 1974, după căderea dictaturii coloneilor și în urma amnistiei generale și a acordurilor de principiu privind repatrierea, cetățenii greci, refugiați în România au putut să se întoarcă în patrie. Nu li s-au continuat în țara de origine drepturile civile dobândite în România, li s-au echivalat doar studiile, în anumite situații.

În prezent se mai află la Florica, încă Ștefăneștii-Noi, trei azilanți greci, doi urmași ai unor azilanți și un cimitir cu cca 30 de morminte, cimitir amenajat lângă biserica capelă a familiei Brătianu, biserica „Sf. Ioan Botezătorul“ de către comunitate în perioada cuprinsă între anii 1949 și 1953 (an cunoscut potrivit singurei pietre tombale descoperită și pe care este inscripționat anul în care a răposat un azilant grec, n.n.). Înhumările au fost făcute de către doi preoți sosiți odată cu azilanții, în conformitate cu rânduielile ortodoxe.

Mulțumim tuturor celor care, deși au dorit să le păstrăm anonimatul, ne-au oferit informațiile cu ajutorul cărora s-au putut scrie în premieră rânduri despre comunitatea elenă de la Florica. Cercetările au început și vor continua cu sprijinul dumneavoastră, cei care considerați că descoperirea, documentarea și susținerea oficială și publică a istoriilor și ale fiilelor din viața acestor oameni sunt un aspect important din istoria locală, națională și internațională contemporană.

Poporul grec, strivit între occidentul blindat și o revoluție abstractă și-a văzut răpită victoria și nu și-a putut continua istoria sa. Guvernul grec din exil a existat în București până în anii '70 și a fost găzduit în România, la început, în casa familiei Brătianu. Până în clipa de față s-au scurs cincizeci de ani de tăcere și de dezinteres asupra acestei pagini din istoria a două popoare, aflate împreună în viața balcanică și europeană. Acum, oricare ar fi rațiunile oculo sau docte necesare ignorării cunoașterii vieții comunității elene de la Florica, trebuie să ne punem și întrebarea aflată în versurile poetului Iannis Ritsos, fost azilant politic în România:

*„Cine a adus, cine a luat, cine a tras în cele patru colțuri ale lumii
linii și culori, mișcări albe ale mâinilor?*

*Crucile din ciocurile vulturilor, surâsul continuu,
valoarea bizantină ce se destreamă în noapte, (...)*

în timp ce noi duceam Grecia încrucișată în inima noastră.

Grecia era în Istria, Galați și Constanța, în bolțile și clopotele Agapiei”(II).

Astăzi s-a scris despre Florica și mai ales despre cei care au suferit și au sperat, au ajuns și au trăit aici.